

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. An attributa diuina distinguantur à parte rei, vel inter se, vel ab
essentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Damascen.

sonales, & actus contingentes intellectus & voluntatis diuinæ. Hæc enim magis specialiter sunt attributa essentia, eoque sensu volunt aliqui dixisse sanctum Damascenum lib. I. de fide orthodoxa capite 4. Quæcumque de Deo per affirmationem dicimus, non ipsius naturam, sed qua circa ipsius naturam sunt, ostendunt. Sed de vero illius loci sensu dicemus infra numero 57. Aliæ vero restrictiones videntur esse ad placitum, & non nisi sufficienti ratione. Porro in hoc tractatu, in quo de Deo ut vno disputamus, per attributa diuina, de quibus dicere aggredimur, intelligimus omnia prædicata, quæ de Deo, quatenus vnus est, verè & non identicè affirmantur, reiectis personalibus, & notionalibus, insequentem tractatum, in quo de Deo ut Trino disputabitur.

5. Attributū diuinū multiplex est.

Sic autem sumptum attributum diuinum multiplex est. Primò enim, quædam sunt positiua, vt esse bonum, iustum, sapientem: quædam negatiua, vt esse infinitum, immensum, immutabilem. Secundò, quædam sunt absoluta, vt esse simplicem, vnum, perfectum: Quædam relatiua, vt esse omnipotentem, creatorem, iustificatorem. Tertio, quædam sunt transcendentia, quæ per omnia entium genera diffunduntur, vt esse vnum, verum, bonum. Quædam magis particularia, sed Deo tamen cùm aliquibus creaturis communia, vt esse intelligentem, sapientem, volentem. Quædam Dei omnino propria, vt esse independentem, & esse æternum æternitate strictè sumpta. Quarto, aliqua sunt, ad constituendum veluti in esse, sine ad constituendum in quodam essendi actu tantum. Quædam ad constituendum in virtute & potentia: & quædam ad constituendum in actu & operatione. Seu quædam sunt veluti formæ ad esse, quædam potentia ad operandum, & quædam actus & operationes. Exemplum primi generis est, esse simplicem, esse illimitatum. Secundi, esse intellectiuum, volitiuum, operatiuum. Tertij, intelligere, velle, operari. Quintò, quædam sunt necessaria, & quædam contingencia: & inter hæc, quædam ab æterno Deo conueniunt, vt esse prædestinantem, esse intelligentem omnium contingentium: Quædam in tempore, vt esse creatorem, & esse Dominum, quæ ante mundi creationem non poterant verè de Deo enunciari. Præ necessariis verò quædam intelliguntur conuenire Deo ad modum prædicatorum substantialem, & per proportionem ad ea quæ in substantiis creatis distinguuntur à nobis in linea prædicamentali, vt esse substantiam spiritalem, viuentem, & intellectualem, independentem & perfectissimè. Alia Deo videntur tribui per modum passionum seu proprietatum, proportionem habita ad creaturas: Et quædam eorum tribuuntur vt consequentia rationis in entis, vt vnum, verum, bonum: Quædam vt insequentia rationes inferiores & magis proprias, vt esse per se, & indiuisibi-

lem, & inextensum formaliter, esse præditum intellectu, voluntate & omnipotentia.

Sextò denique, aliqua sunt quæ de Deo dicuntur metaphoricè, vt penitentia, dolor & similia, quæ imperfectionem in suo proprio & formali significato inuoluunt: Alia propriè, vt sapientia, iustitia, misericordia, cæteraque omnia quæ in sua formali ratione non inuoluunt imperfectionem. Quorum plurima, licet ex creaturis desumpta sint, abstrahuntur tamen à nobis, & altius concipiuntur secundum suas formalitates, separando eas ab esse creato, & secundum se illas concipiendo, quò pacto verè ac propriè Deo conueniunt. Sed vt rectè D. Thom. aduertit qu. 13. artic. 3. in eiusmodi attributis affirmatiuis, sumptis ex rebus creatis, duo considerare est. Scilicet perfectiones ipsas formaliter significatas, vt sapientiam, bonitatem, iustitiam, misericordiam: & modum significandi, vel in concreto per modum compositionis, quæ in Deo non est; vel in abstracto per modum formæ, quæ imperfectionem etiam inuoluit. Quantum igitur ad id quod significant huiusmodi nomina, propriè competunt Deo, & magis propriè seu perfectè ipsi, quàm creaturis. Quantum verò ad modum significandi, non dicuntur de Deo propriè, habent enim modum significandi qui creaturis competit. In attributis verò negatiuis notandum est, quòd licet voce & significati modo sint negatiua: materialis tamen significatum ipsorum est perfectio quædam positiua, quam negatione declarantur; sicut differentiam brutorum constitutum, verè positiuum, declaramus per irrationale. Item quamuis nomina illa desumantur à creatis imperfectionibus, quas in obliquo significant & connotant nomina illa negatiua, vt in corporeum, corpus; immutabile, mutationem; & sic de alijs. Perfectio tamen quam in Deo significant, non est quid dependens ab huiusmodi imperfectionibus, sed Deo conuenit absolute sine ordine ad illas. De his plura Suar. tractat. 1. lib. 1. cap. 9. Vasquez disp. 116. cap. 1. & Gill. lib. 2. tract. 2. cap. 5.

6.

D. Thom. Nomina sumpta à rebus creatis quomodo Deo conueniant.

Attributū negatiua Dei significant aliquam eius perfectionem.

Suar. Vasquez. Gillius.

SECTIO II.

De Attributa diuina distinguantur à parte rei, vel inter se, vel ab essentia.

Partem affirmantem docuerunt Gualterus quidam relatus à Nypho in elucidario, lib. 12. Metaph. disput. 13. cap. 3. & Scotus in primo distinct. 8. quæst. 4. quorum ille affirmavit realiter distinguari: Itæ, formaliter ex natura rei. Quam distinctionem formalem ex natura rei, Scotus vult esse actu in re ipsa, neminè cogitantem & esse median inter realem & rationis: quicquid dicant nonnulli qui Scotum ab hoc errore excusare conantur, voluitque eum loqui solum de distinctione rationis. Sic enim habet dist. cit. tract. 4.

Gualter. Nyph. Scotus.

Ad quæstionem respondeo loquens de distinctione quæ est inter sapientiam, & veritatem diuinam: *Est ergo ibi distinctio præcedens intellectum omni modo. Vnde sapientia in se formaliter non est veritas in se.* In eumque sensum Gregorius Ariminenf, ibidem, & alij melius intelligentes, Scotum interpretantur: & argumenta quæ ibidem adducit, quæque nos infra referemus & scutabimus, id probare contendunt. Hæc tamen sententia est omnino reiicienda, & non immeritò notatur à multis graui censura, vt aperte repugnans sanctis Patribus, & Conciliorum definitionibus, communissimæque sententiæ Theologorum, cum D. Thoma q. 10. de potentia a. 3. & in 1. dist. 2. q. 1. a. 2. & 3. affirmantium attributa diuina nullo modo distinguui à parte rei & in seipsis, neque inter se (exceptis reatiuis personalibus de quibus hic nō loquimur) neq; ab essentia. Quod intelligit etiam de attributis negatiuis, quoad perfectionem quam in Deo significant: non tamen quoad negationem formaliter: illa enim distinguitur à Deo vt non ens ab ente.

Robatur primò efficaciter ex definitione Lateran. sub Innocentio III. cap. 1. de summa Trinit. affirmantis tanquam fide diuinâ certum, *Deum æternum, immensum, omnipotentem, incommutabilem, incomprehensibilem, & ineffabilem, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, esse vnã essentiam, substantiam seu naturam simplicem omnino.* Et cap. 2. §. Nos autem, sic habet: *Nos autem sacro & vniuersali Concilio approbante, credimus & confirmamus quod vna quædam res est, incomprehensibilis quidem & inestimabilis, quæ veraciter est Pater, Filius, & Spiritus sanctus, tres simul persona, ac singulatim qualibet earundem. Et ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas: quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, siue natura diuina.* Et paulò post: *Pater ab æterno Filium generando, suam substantiam ei dedit. Ac dici non potest quod partem suam substantia illi dederit, & partem retinuerit ipse sibi: cum substantia Patris indiuisibilis sit, vapore simplex omnino.* Hucusque Concilium.

Quibus vltimis verbis præcluditur effugium Gualteri, & Scoti, affirmantium, non obstante distinctione attributorum in re, substantiam tamen diuinam esse simplicem, id est, expertem compositionis realis: quia non est compositio inter duo distincta, nisi vnã vt actus aliud vt potentia comparentur, & vniantur, vel inter se, vel respectu alterius tertij quod componant: essentia verò & attributa, vel inter se, vel cū essentia non ita comparari: propterea quod in Deo nihil habet rationem potentia, sed quicquid est, est actus purus, qui sic ab intrinseco & ex se habet necessitatem essendi: Ita ex se eadem necessitate habet modum ita essendi. Præcluditur, inquam hoc effugium, quia Concilium excludit partes qualescunque à substantia diuina, non tantum partes componentes. Item cum excludit omne genus partium ab illa, quæ omnino simplex est: significat sim-

plicitatem omnimodam non excludere tantum partes potentiales, vt fingit Scotus: sed absolutè partes generis cuiuscunque. Adde continuum non fore compositum in sententia Scoti, si per potentiam intelligit passiuam. Nulla enim partium integrantium & quantatiuarum, ex quibus continuum coalescit, est in potentia passiuam ad aliam. Sin autem per potentiam intelligit, variabilitatem quomodocumque: impossibile est inter essentiam & attributa esse vnionem, sine tali potentia. Quare vel non vniantur: & sic Deus erit quoddam aggregatum ex multis entitatibus (neque enim putat Scotus ea in tertio quodã identificari, vt neque putat identificari personas in essentia: imò ex eo quod distinguuntur inter se, in se distingui ab essentia: quia in diuinis, etiam in absolutis & communibus attributis, Deo, quæ vnus est, conuenientibus, valet, inquit, hoc axioma, *Quæ non sunt eadem inter se, non sunt eadem vni tertio.* Vel, inquam, non vniantur: quod est absurdum, supposita distinctione: hoc enim Deus non esset vnus ens per se, sed aggregatum ex multis: Vel si vniantur, habent potentiam ad hoc vt vniantur. Quæ potentia siue coniuncta necessariò cum actu, vel non: nihil refert ad compositionem. Quæquam neque attributa diuina contingentia talem habent necessitatem, cum poterint non esse eâ ratione quæ sunt contingentia. Denique si per potentiam intelligat Scotus capacitatem quamcunque: capi non potest quomodo essentia diuina sit sapiens, volens, intelligens, non per suam entitatem, sed per sapientiam, voluntatem & intelligentiam superadditam, cuius tamen capax non sit. Est quoque impossibile, & prorsus inintelligibile, Deum esse formaliter intelligentem, volentem sapientem, per intellectum, voluntatem, & sapientiam, quæ neque sit idem cum illo, neque illi vniantur. Sunt enim hæc denominationes intrinsecæ. Ergo si forma à qua sumuntur, est distincta à subiecto, debet illi esse intrinseca per vnionem cum illo. Anon quæ enim non afficit intrinsece.

Præterea, in verbis supra relatis Concilij Lateranensis, negatur esse in Deo quaternitatem: quæ non minus foret, si attributa distinguerentur in re, vel inter se, vel ab essentia: quam si personæ distinguerentur ab illa. Vbi cumque enim est distinctio: tam verè & propriè est multitudo, quam est distinctio. Quia esse distincta, est non esse idem: quæ autem non sunt vnus & idem, sunt multa. Ergo quam verè & propriè sunt distincta, tam verè & propriè sunt multa. Ergo vbi cumque sunt verè ac propriè quatuor distincta, est verè ac propriè quaternitas. Atqui iuxta sententiam Scoti sunt verè ac propriè quatuor, imò & longè plura, & infinita, distincta in Deo, si non modò proprietates reatiuæ & essentia, sed etiam attributa absoluta, & communia tribus personis, distinguuntur à parte rei, & inter se à substantia: Ergo in Deo est verè & propriè quæ-

Id est
Non est in
Deo quaternitas.

D. 4

Gregor. in
1. dist. 8.
quæst. 1.
art. 1. ipso
initio.

Attributa
diuina
non distin-
guuntur
inter se à
parte rei.

Laetan.

44.
In illa
in essentia
& substantia
diuina.

Deus est
simplex
omnino.

ternitas, imò & longè maior pluralitas: quod est contra definitionem Concilij Lateranensis. Rursus idem Concilium verbis supra relatis cap. 1. affirmat Deum æternum, immensum, omnipotentem, incomprehensibilem, incomprehensibilem, & ineffabilem, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum esse vnam essentiam, substantiam, seu naturam, simplicem omnino. Quod repetit cap. sequenti, eaque de causa ait Patrem communicasse Filio partem suæ substantiæ, & partem sibi retinuisse, cum partibus careat, ut potè simplex omnino. Atqui si attributa essentiæ diuinæ essent in re distincta: natura seu substantia diuina, quæ ex illis coalesceret, non esset simplex omnino. Quidquid enim constat & constituitur ex pluribus in re, non est simplex omnino in re. Item falsum esset quod ait Concilium naturam diuinam carere partibus. Nam manifestus vocum abusus est, & elatio definitionis Concilij, dicere ea ex quibus in re distinctis inter se, totum aliquod re ipsa coalescit & constituitur, non esse verè & in re ipsa partes illius totius. Totum enim & partes correlatiua sunt. Item si proprietates personales distinguerentur in re ab essentiâ, ut idem Scotus opinatur: persona in diuinis adderet essentiæ aliquid distinctum in re: & persona ipsa, ratione illius additi, distingueretur in re à natura. Ergo non esset idem cum illa. Ergo non posset natura affirmari simpliciter & categoricè de persona, per verbum, est. Quia dicere, persona est natura, est dicere personam esse idem cum natura. Idemque est sensus omnium similium propositionum: in quibus, ut veræ sint, rectè prædicari debet esse idem cum re subiecti. Ergo falsum esset quod ait Concilium, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum simul, ac singula ipsorum quilibet trium personarum diuinarum, esse naturam seu essentiã diuinam.

Excluditur
à Deo di-
stinctio ra-
tionis in re.

Respondet aliquis pro Scoti opinione, distinctione formalem ex natura rei, non esse simpliciter loquendo & absolute distinctiōnem. Quia non est realis simpliciter, sed mediata inter distinctionem realem & rationis. Vel quidam recentiores loquuntur ad diuimulandam magis, quàm ad sincere tuendam Scoti sententiam, non est physica distinctio, sed tantum logica seu rationis in re. Quare sicut distinctio rationis attributorum non damnatur verbis ex Lateran. Concilio relatis, neque repugnat Dei simplicitati: ita nec formalis ista distinctio ex natura rei, vel logica, seu rationis in re.

Sed contra primò: Omnis vera distinctio, & à parte rei existens, inter ea ex quibus aliquid constituitur, repugnat omnimodè illius simplicitati. Neque enim verè dici potest esse omnimò simplex, quod verè à parte rei est compositum ex multis. At Concilium ait naturam diuinam esse simplicem omnino. Distinctio verò illa, quocumque nomine appellatur, est verè à parte rei, iuxta doctrinam Aduersariorum.

Secundò, Omnis distinctio, quæ est verè & simpliciter à parte rei, est realis simpliciter. Atqui, per aduersarios, distinctio attributorum diuinorum, puta intellectus & voluntatis, iustitiæ & misericordiæ, est verè & simpliciter à parte rei. Quod enim verè sit, fatentur illi: quod autem simpliciter, probo, quia illa distinctio est simpliciter à parte rei, quæ tota quanta est, à parte rei est, & nullo modo per rationem. At distinctio attributorum diuinorum est huiusmodi iuxta aduersarios. Tertio, ideo solum ab illis dicitur esse minor ista distinctio, & media inter realem & rationis, quia extrema distinctio sita se habent, ut vnum sine alio esse non possit, saltem mutuã separatione. Quo etiam pacto philosophantur de modis, & de attributis essentialibus creaturarum, quæ similiter distingui putant formaliter ex natura rei, vel logicè in re. Verùm si quis bene attendat, videbit non esse propterea inter illa minorem distinctionem; Sed tantum minorem separabilitatem. Aliud enim est distinctio: & aliud separatio: possuntque esse inseparabilia, etiam ea quæ ipsi fatentur esse simpliciter & reali maiori distinctione distincta, ut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Distinctio propriè loquendo in eo solum consistit quòd vnum non sit aliud. Ergo vbi cumque vnum non est aliud, est æqualis distinctio. At vbi cumque vnum se toto non est aliud, nec quicquam illius, est æquè non aliud; & tam non est istud, quàm quoduis aliud non est id à quo distinguitur. Est enim vbi obique distinctio totalis: & distinctio totalis est posita in indiuisibili, id est, in eo quòd nihil vnus eorum quæ distinguuntur totaliter, est quicquam alterius. Ergo est æqualis distinctio eorum omnium quæ totaliter, id est, se totis distinguuntur à parte rei: siue possint separari, siue non possint. Dixi, eorum quæ totaliter distinguuntur à parte rei: Quia non nego minorem esse distinctionem illam, quæ est in parte quæ, inter totum & partem, includens & inclusum: ex parte enim non distinguuntur: quia ex parte, id est, secundum quid id est sunt. Iam si aduersarij non proptererea negant hanc distinctionem esse realem maiorem; dummodo totum, quoad id quod includit, & pars, vel includens, & inclusum, separari possint.

Cum ergo distinctio totalis sit æqualis in omnibus in quibus reperitur & attributa nulla diuina, iuxta aduersarios, distinguuntur totaliter, id est, se totis: ut intellectus, & voluntas; iustitia, & misericordia; amor Petri existentis in gratia, & odium eiusdem existentis in peccato mortali: malè ab illis vocatur hæc distinctio realis minor, cum sit quanta esse potest inter vlla alia realiter distincta. Adde, quod actus liberi & contingentis intellectus & voluntatis diuinæ, possunt mutuo separari, quatenus vnus sine alio esse potest mutuo & reciproce. Potius enim esse amor Petri, sine eiusdem odio, & summa

12.

Distinctio
totalis à
parte rei est
æqualis in
omnibus.

13.

Omnis distinctio à parte rei, est physica.

sine amore: sicut Petrus potuit non esse in statu gratiæ, vel non esse in statu peccati. Quarto, manifestus vocum abusus est, & contradictio in terminis, dicere illam distinctionem, quæ est verè à parte rei inter duo physice existentia, non esse physicam, sed logicam tantum, vel rationis in re. Nam ea quæ sunt physice, ac non tantum moraliter, aut obiecti uè per conceptum; & secundum id quod sunt, distincta sunt: physice distinguuntur: quia esse physicum unius, non est esse physicum alterius; & neutrum illorum est aliud secundum id quod physice est. Ergo sunt duo secundum esse physicum, & secundum illud quod physice sunt. Ergo sunt duo distincta in esse physico, & duplex esse physicum. Ergo sunt duo entia physica, ac proinde duo physice distincta. Vbi cumque enim est distinctio, est pluralitas eodem modo, & secundum illud esse in quo est distinctio. Secundò, omnis distinctio quæ est immediatè vi alicuius actionis physice, est physica. Actio enim physica non potest nisi ad aliquid physicum immediatè terminari. Atqui distinctio inter essentiam & proprietates personales Filij & Spiritus sancti, est immediatè vi alicuius actionis physice, nempe vi generationis & spirationis actiue: Ceteraque omnia attributa diuina, si distinguuntur in re ab essentia, & vult Scotus; debent ab ipsa produci per aliquam realem & physicam actionem, cuius sint terminus immediatus: similiterque attributa essentialia creaturarum producuntur immediatè reali & physica actione, per quam creature sunt, & accipiunt à Deo, vel à causis secundis, quidquid sunt. Ergo si est inter illa distinctio à parte rei, est physica: utpote existens immediatè vi alicuius actionis physice.

14. Distinctio rationis in re implicat contradictionem.

Tertiò, contradictio manifesta in eo est, quod dicitur esse logica tantum, & tamen esse in re: & esse distinctio rationis in re. Quam enim implicat aliquid esse tantum logicè, seu per rationem, & tamen esse in re: tam implicat aliquid distingui tantum logicè seu per rationem, & tamen distingui in re. Neque enim distinguitur nisi per id quod est. Item quam implicat aliquid esse tantum per rationem, & tamen esse in re independentè à ratione, & ante omne opus rationis, ita ut ratio, seu intellectus, non laicet illam distinctionem, sed inueniat. Denique si distinctio illa est in re, & independentè ab intellectu; ratio ad illam, est impertinens; & impertinenter atque inegè vocatur distinctio rationis in re: non minus quam si distinctio hominis à leone, vocaretur distinctio rationis in re: & essentia hominis per quam distinguitur à Leone, vocaretur essentia rationis in re. Neque enim minus est impossibile distinctionem aliquam, quæ sit actu ante operationem intellectus, non esse realem: quam aliquid esse, cuius existentia præcedat

omnem operationem intellectus, & tamen non sit reale, sed rationis. Neque verò par est ratio de huiusmodi distinctione, ac de distinctione rationis. Nā distinctio rationis nō est distinctio ipsius rei: sed extrinseca tantum denominatio à conceptibus distinguentibus, ut explicabitur inferius. Quare res non definit esse in se, & verè simplex omnino, quamuis diuersis conceptibus inadæquatis possit concipi, & ab eorum distinctione denominari extrinsece, distincta. Concilia autem loquuntur de rebus, prout sunt in se ipsis. Manet ergo probatum, vana esse omnia Scotistarum effugia, quibus Concilij Lateranensis definitionem eludere conantur.

SECTIO III

Confirmatur eadem veritas pluribus argumentis.

PROBATUR secundò eadem veritas ex Concilio Rhemeni sub Eugenio III. in quo contra Gilbertum Porretanum definitum fuit, non esse diuidendum inter Deum & Deitatem; inter personam & naturam; ac simplicem naturam diuinitatis esse Deum: nec nisi sapientiã, quæ ipse Deus est, sapientem esse; nec nisi magnitudinẽ, quæ est ipse Deus, magnum esse: &c. De qua tamen definitione vide Vasq. disp. 120. cap. 2. Atqui si proprietates relatione personales distinguerentur in re à Deitate; personæ quoque distinguerentur ab illa. Ergo persona non esset Deitas: essetque diuisio seu distinctio inter Deum & Deitatem, personam & naturam. Quare falsa esset illa Concilij definitio. Item si attributa essentiæ diuinæ sunt in re distincta; natura diuinitatis non est simplex, quia ex multis coalescit. Neque sapientiã, quæ Deus est sapiens, est ipse Deus. Quia quod in re distinguitur ab alio, non est aliud, neque potest de illo affirmari in recto. At sapientiã distinguitur in re à Deo, si distinguitur in re ab essentia.

Concilium Rhemense.

Inter Deum & Deitatem non est distinctio.

Vasquez.

In eodem Concilio art. 1. sic dicitur: *In Theologia inter essentiam & personam ratio non distinguitur.* Per rationem autem distinguentem in Theologia, intelligit rationem distinguentem in re, iuxta sensum & errorem Porretani quem refutat, ut bene ostendit Vasquez cap. cit. Orthone Frisingensi scriptore illius temporis. Et art. 3. sic habet: *Credimus nullas omnino res, sine relationes, sine proprietates, sine singularitates, sine unitates dicantur, adesse Deo, quæ sint ab æterno, & non sint ipse Deus.* Quæ verborum multiplicitate Concilium voluit omnem distinctionem in re à Deo remouere, quocumque tandem nomine appelleretur, siue formalitatum, siue rationum in re, quæ certè si distinguantur à parte rei, non possunt negari esse unitates, & facere namerum à parte rei: omnis enim distinctio in re est inter duo in re. Vbi autem sunt duobus est dualitas constans duabus unitatibus. Item

Inter essentiam & personam non est distinctio in diuinis.